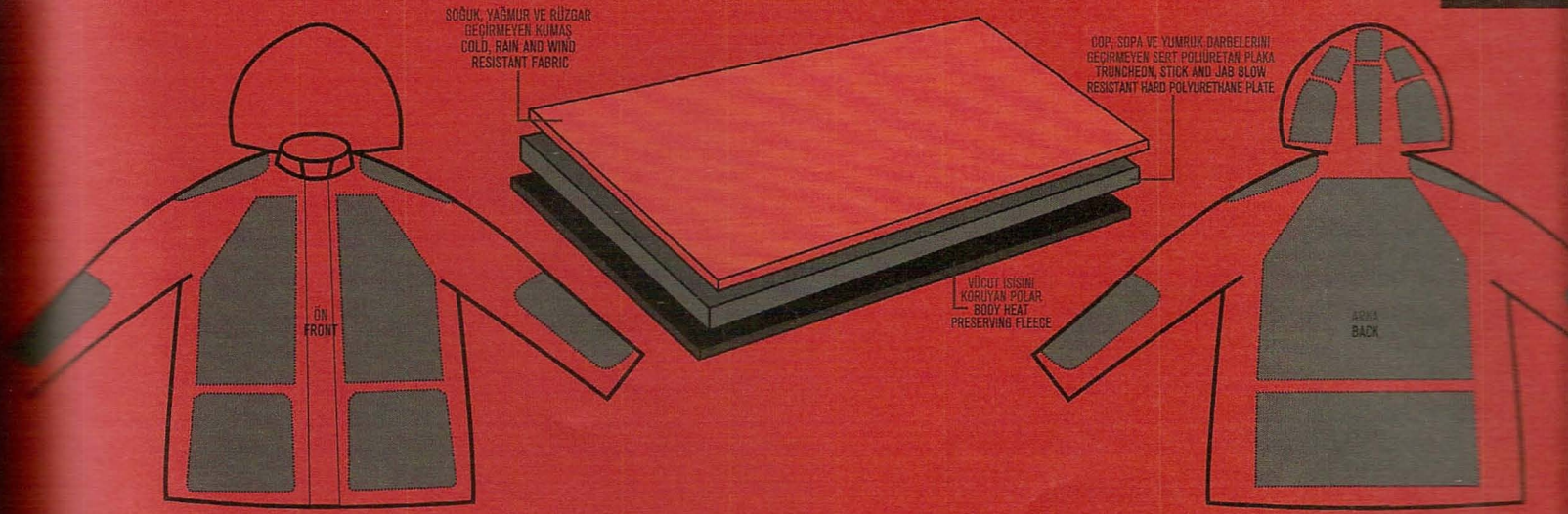

Burak Delier,

siyasete genç yaşta atılmış bir ekonomist. Bu, büyük bir yalan. İkon sayfalarına bir parazit olarak sızmış, bir yanlışlığa kurban gitmiş olmalı. Kendisi bir sanatçı, aynı zamanda düşünür ve yazar. Diskuru öyle kuvvetli ki, onun hakkında siyasetçi ya da ekonomist diye atıp tuttuğumu duyunca beni öldürecek. Kendisiyle altı ay boyunca üç kez röportaj yaptık; sanatın “kurumsal” bir yapı olarak grileştiği bölgelerde, hayata ve diğer disiplinlere dağıldığı noktalarda Delier’in belirlediği amaçlar doğrultusunda, işlevden arınmış ve galerilere sıkışmış güncel sanata yeniden kazandırdığı işlevlerle ilgileniyoruz. Ve beraberinde ürettiği tasarım işleri; bir nevi sanat ekonomisini de sorgulayan hayali işletmeleri ve müdahale ekipleriyle.

İlkin, Avrupa Birliği (AB) bayrağına bir delik açtı. Bayrak ya da çarşaf arasındaki tek fark nitekim bir bez parçasının nasıl kullanılacağıyla ilgili. Bir arkadaşının yüzünü bu delikten geçirdi ve fotoğrafını çekti. Otomatik olarak bayraklıktan çarşaflığa terfi eden ve her ikisinde de bir simge olma halini koruyan lacivert üzeri sarı grafikler toplumda büyük yankı uyandırdı. “Fotoğraf çok kullanıldı, AB’nin kendi içindeki muhafazakarlıktan AB ve Türkiye arasındaki çelişkinin birçok ifadesine özet olabilecek görsel dili yarattı” diyor kendisi. Pek çoğunun bu da sanat mı diye sorduğu ve hatta sanatın ne olduğuna dair kafa karışıklıklarının gittikçe arttığı günlerde o, böyle bir imgenin “Üçgeni, beşgene sokan” bir yanı olduğunu söylüyor. AB çarşaf, güncel sanatın en yaygın haliyle popüler olduğu ve tüm kitlelerce benimsenebildiği (en azından tanındığı) ilk ve tek örnek, büyük ihtimalle. Reklamın karşısında deneysel keyifle ve hatta bilgi dışı üretilen bu imge, reklam gibi hesaplı ve başarısı ölçülebilen bir şey olmak zorunda değil, Delier’e göre. “Üzerine estetik yorumlar yapılacak bir şey de değil. Grafik bir dil, basit ve işlevsel.” Tam da bu seçişle amacına hizmet

ediyor.

Delier, maymunlara silah postalayarak büyük adam ve bir arakkabının altında ezilmemek için savaş veren küçük adamın fotoğrafı sanatlarını ileriki yıllarda üretimle dönüştürdüğü bir alana geçti. O zamanlar için "Bakılacak, düşünülecek ve tartışılacak görseller üretmeye çalıştım. Toplumsal ve siyasal meseleleri sanatın kendi içindeki tartışmadan çıkartan, üretici tartışmayı kışkırtan çizimler... Ama bir süre sonra bu vermemeye başladı. Görsellik, hayata dolaylı giriyor. Bakma, mesafe bir mesafe yaratıyor" diyor. Bu tanımlarla birlikte 18. yüzyıldan itibaren, ulusal hazine mantığındaki kitap eserinin kendi bağlamından koparılıp müzelerde estetik olarak yeni söylemlerle değerlendirilmesini ve sanatının deha olarak tanımlanmasını eleştiriyor. Bu yeni bir düşünce değil. Ama şurası kesin ki Tansu Yön ve Kontratak oluşumları Türkiye toplumsal ve siyasal, aynı zamanda kamusal alanında sanatsal bağlam yaratıyor. Özellikle Tansu Yön, Türkiye'de pek sözü edilmeyen sosyal tasarım ölçütlerini ortaya koyabilmesiyle çok değerli.

Tansu Yön, toplumda dışlanmış ve marjinalize edilmişleri hedef kitle olarak belirleyen bir şirket. Hayali ve in kurgusal bir şirket ama sadece kağıt üzerinde bir fikir değil. Gerçekten de işliyor, hem sanat ekonomisine hem de piyasaya katkı var. Kâr etmiyor, zaten sanatın nedeni de kârlılık değil. "Tansu Yön düzenin geçerli değerlerine 'Hayır!' diyerek, kendi özel ve yerel değerlerini savunmak isteyenleri ve tarihi tersinden görmeye girişenleri neo-liberalizmin, tüketim odaklı sömür-demokrasinin

BU DÜZEN İÇİNDE YAPABİLECEĞİNİZ ŞEYLER GERİ KALAN HERŞEY İÇİN PARKALIN

PARKALIN'IN HER
PARKALIN'IN İÇİNDE
YERİNE KAYNAK DARBELERİNİ
DÜZEN KAYNAK DARBELERİNİ
BİR SÖZÜM OLARAK
PARKALIN'IN İÇİNDE
TERİME DÜNYALARI İÇİN

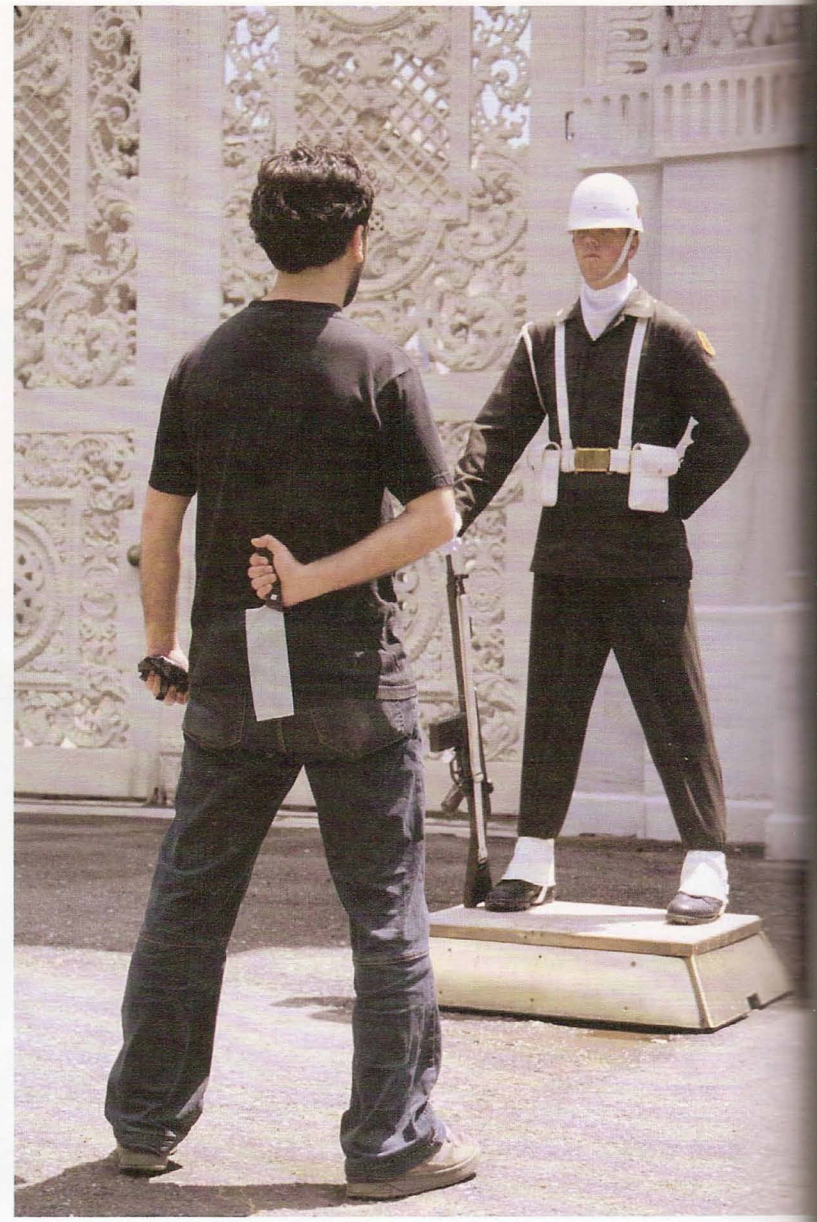
şiddetine karşı koruyacak ekipmanlar tasarlar ve üretir." Bu, şirketin tanımı! İhtiyaca yönelik üretimleri hedefleyen bu mekanizmanın ilk ürünü Parkalın, içi sert poliüretan plakalarla kuvvetlendirilmiş dayanıklı bir giysi. Taş, sopa, cop ve yumruk darbelerinden etkilenmeyen, yağmur geçirmeyen dış kumaşı ve içindeki polar sayesinde zor iklim koşullarında maksimum koruma sağlayan bir parka. Linçe karşı, parkalın! Parkanın çok amaçlı kullanım cepleri, alet edevat asmak için kumaş bandları, sprey boyalar için file cepleri, bıldıncı, afiş ve gazete dağıtmak isteyenler için tasarlanmış ön cepleri var. İnanılmaz derecede

Üstte: Parkalın
tanıtım broşüründen
sayfalar, aynı
zamanda sokak
afişleri olarak
uygulandı, 2007

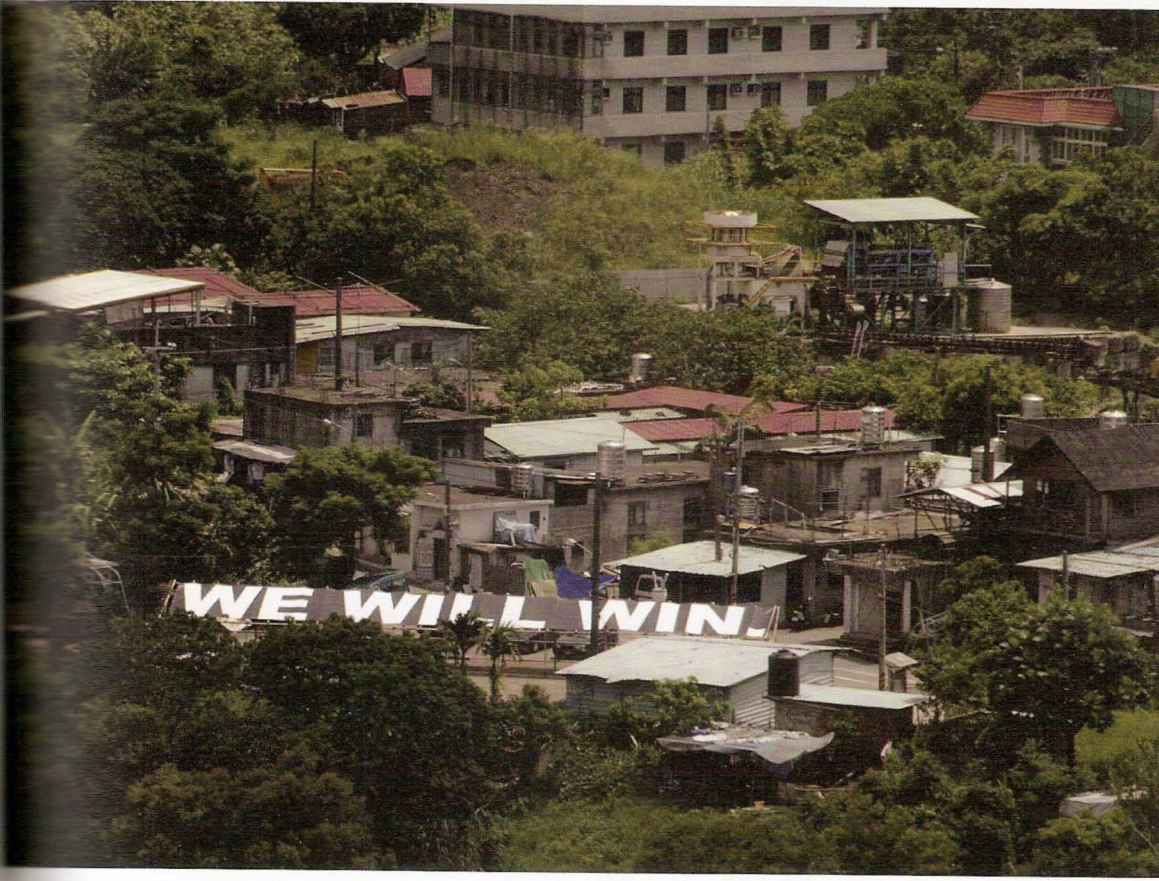
Soldan saat yönünde: İsmisiz, 2004; Delier'in El İstanbul Bienali'nde tartışma yaratan İsl, Sand, 2005; Taipei Bienali'nde kurulan "We Will Win" isimli enstalasyon, 2008; Akik Haynak, Kapak elektronik kullanımına yönelik bir mekanizma, 2008; "We Will Win" konstrüksiyon ve Montreale Müdahale Ekibi kurumsal kimliği bir tulum.

çatışmaya girenlere, şiddete hazırlıksız yakalananlara yönelik tasarlanmış bir ürün. "Artık talepler arzı yaratmıyor. Arzlar talebi yaratıyor. İhtiyaç dışı üretimden bahsediyoruz, gerçekten talep edilecek şeylerin üretilmemesi gibi bir durumla karşı karşıyayız. Üretim neyin tüketileceğini belirliyor. Türkiye tarihindeki linçlere bakın, polis güç kullanmaktan çekinmiyor oysa bu ihtiyacın karşılanmasına yönelik kodlanmış ürünler ya da sistem yok" diyor Delier. Başka bir yandan parkanın antropolojik özelliğine de değiniyor, "Şiddet o kadar yaygınlaşmış ki, birisi kalkıp böyle bir giysi tasarlıyor" diyor. TersYön'ün ikinci ürünü, daha kolektif bir anıyı, acıyı ve karşı duruşu çalışan Madımak (93) "markalı" bir giysi. Bu, yanmayan kumaştan özel olarak üretilmiş bir takım elbise. Kumaşı, İsviçreli Schoeller Tekstil'den ithal. Nanoteknolojiyle üretilen bu kumaşlar en yüksek ekolojik güvenliği sağlarken (yağ, su, kir

üetime dayalı, son derece işlevsel ve en önemlisi ateşe karşı dayanıklı kumaş, isteğe bağlı, kişiye özel dikiliyor. NASA'ya filan üretim yapan bu inovatif kumaşları Madımak işinde kullanan Delier, gerçekten de hiçbir şirketin yapmayacağı üretimlere giriyor. TersYön'ün gerçek bir şirket olmasını bekliyorum gerçekten de saatlerce bunun nasıl olacağını konuşuyoruz. Parkalınç elli, Madımak (93) de üç adet üretilmiş, alıcıyla buluşmuşlar. Fena değil. "Ne kadara satıyorsun?" diye soruyorum. "Alıcısına göre değişiyor" diyor. "Bu, TersYön'ün yarattığı ekonomik bir oyun, karşılıklı mahcubiyet üzerinden işliyor. Aktivistler, öğrenciler ya da 1 Mayıs gösterilerinde dayak yiyenlere verebilecekleri kadar paraya, eğer birisi 'kolum yandı' derse bedavaya, toplumsal artı-değeri sömüren kapitaliste 25.000 Euro'ya satabilirim. Pozitif bir ayrımcılık var bu işte, serbest piyasa ekonomisi nasıl bir ayırım yapıyorsa, öyle."

oluşuma gönüllü olacak aktivistlerle ve tasarımcılarla büyüyebileceğinin sinyallerini veriyor. "TersYön, bir kooperatif, aktivist bir örgüt ya da anonim bir şirket olabilir" diyor sanatçı. Bir sonraki ürün ne olabilir? Kamusal bankları işaret ediyor, "Gündüzleri oturak olarak kullanılan banklar, geceleri evsizler tarafından yatak olarak kullanılıyor. Bu objeler yatak formunda yapılabilir. Toplumsal gerçekliğe işaret eder, onu görünür kılar." İhtiyaca yönelik bu obje mekânı dönüştürürken bankın gündüz ve gece kullanıcıları arasında işlevle temasının iç içe geçtiği toplumsal iletişimin de kanallarını açıyor. Sanatın edilgen tutumunu aktive ediyor Delier, "Olumsuzlamak değil, çözüm üreten, alan açan bir tavır takınmak. Böylece ironiyi ve eleştiriyi en uca, hayatla temas edebileceği bir noktaya taşımak. Bu anlamda sanat, profesyonellerin ve kurumların iktidar alanı olarak kurduğu bir yer değil; deneyim sürecine girebileceğinin, dışlama kistası barındırmayan ve hayat

alan. Her şey orada olabilir.”

Bu aralar, TersYön mantığında bir ar-ge geliştirmeye uğraşıyor, bir çeşit fabrika- atölye- showroom hazırlığında. “Bir dikiş makinesi ve kullanacak biri lazım, sürekli değil tabii” diyor, buradan duyuralım. TersYön’ün açılımı Karşı- Kamusal Hizmetlerdi, “Toplumun hali hâzırdaki üretim, tüketim, etkileşim ve değiş tokuş biçimlerini yok etmek yerine, onları yorumlamayı, akışını tersine çevirmeyi, kınılıncaya kadar esnetmeyi” amaçlayarak. Bir de Kontratak var ki onun açılımı bir Müdahale Ekibiyle yerini buluyor. “Kontratak çeşitli müdahaleler tasarlayan ve uygulayan bir oluşum” diyor Delier, “Mümkün olduğunda kamusal alanda var olan siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel mücadeleler ile işbirliği geliştiriyor.” Kontratak, Taipei Bienalinde “We Will Win” (Biz Kazanacağız) isimli işi gerçekleştirdi en taze. Aborjinlerin yaşadığı bölgede yakında kentsel dönüşüme maruz kalacak evlerinin önüne, sadece yukarıdan bakılınca görülen bir tabela inşa etti, lokal ekiplerle çalışarak.

Delier’in insana temas eden ve kendi hikayesini üreten işleri hayatla birlikte “iş”in de yıpranmasına, kullanılmasına ve ihtiyaca hizmet etmesine izin veriyor. “Sanat, hiç de sanat niyeti taşımayan yerlerde yapılıyor” onun

